

Socialdepartementet
Socialtjänstministern

Till riksdagen

Svar på fråga 2024/25:1004 av Ulrika Westerlund (MP)
Barns möjligheter att utkräva sina rättigheter

Ulrika Westerlund har frågat mig om jag och regeringen avser att också gå vidare med förslaget om att ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen.

Barns rättigheter måste betyda något för barn, i deras vardag och liv. Barns rättigheter får inte stanna vid fina ord på papper. Fokus i regeringens barnrättspolitik är därför att skapa förutsättningar för att barns rättigheter ska vara utkrävbara och att barn ska få sina rättigheter tillgodosedda i praktiken. Barn, deras vårdnadshavare eller andra ställföreträdare behöver dels ha kunskap om barns rättigheter och information om vart de kan vända när de behöver stöd eller vill klaga på upplevda rättighetskränkningar, dels faktiska möjligheter att klaga.

Betänkandet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter (SOU 2023:40) från Utredningen om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter har remissbehandlats och vissa av förslagen bereds ännu i Regeringskansliet. Det

gäller till exempel utredningens förslag om att Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande och utredningens förslag till författningsändringar, bland annat i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, som ska ge barn utökade möjligheter att få ett offentligt biträde i fler situationer och en stärkt rätt för barn, särskilt under 15 år, att komma till tals. De sistnämnda förslagen i LVU ingår i regeringens nu pågående arbete med att ta fram en ny LVU. Målsättningen är en modern och tydlig lagstiftning som utgår från barnet som egen rättighetsbärare, som är enkel att förstå och att tillämpa och som svarar mot de behov av skydd och stöd som barn och unga har i dag.

Regeringen har gått vidare med flera av de övriga förslagen i SOU 2023:40, i syfte att skapa bättre förutsättningar för barn att få sina rättigheter tillgodosedda i praktiken. Som Ulrika Westerlund skriver i sin fråga har regeringen initierat en satsning med en försöksverksamhet med oberoende barnombud i civilsamhällesorganisationer som arbetar på enskilda barns uppdrag. Ett oberoende barnombud ska kunna ge barn information om de regler som gäller, om hur ett ärende handläggs, men också konkretisera för barnet vilka rättigheter han eller hon har i olika situationer och hur rättigheterna kan utkrävas i kontakt med olika myndigheter och domstolar.

Regeringen har även gett Barnombudsmannen i uppdrag att tillhandahålla en sammanhållen webbaserad informationsyta om vart barn kan vända sig med klagomål. Informationsytan finns nu integrerad i Barnombudsmannens webbportal minarattigheter.se. Barnombudsmannen har även fått i uppdrag att ta fram två metodstöd, dels för kommuners och regioners arbete med lokala funktioner som kan informera, svara på frågor och vägleda barn och vuxna om barns rättigheter, dels för statliga myndigheters, kommuners och regioners arbete med att göra den egna verksamheten, eller den verksamhet som myndigheten ansvarar för, känd samt tillgänglig och anpassad för barn. Några centrala statliga myndigheter för genomförandet av barnkonventionen, det vill säga

Diskrimineringsombudsmannen, Inspektionen för vård och omsorg och Statens institutionsstyrelse, har i uppdrag att vidta åtgärder för att göra den egna myndighetens verksamhet känd samt tillgänglig och anpassad för barn. Domstolsverket har fått ett återrapporteringskrav att redovisa hur domstolarna arbetar för att de förhandlingar där barn deltar ska vara anpassade till barnets behov och förutsättningar. Domstolsverket ska också redovisa hur myndigheten lämnar stöd till domstolarna i detta arbete.

Jag vill även lyfta fram den nya socialtjänstlagen, och dess betydelse för att barn ska få sina rättigheter tillgodosedda inom ramen för socialtjänstens verksamhet. I den nya lagen stärks

barns rättigheter genom att flera bestämmelser anpassas till barnkonventionen. Bland annat förtydligas att det vid alla åtgärder som rör barn så ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vidare föreslås att det ska införas en uttrycklig bestämmelse om att det ska tas hänsyn till barnets åsikter vid bedömningen av barnets bästa.

Avslutningsvis vill jag nämna den av regeringen redan aviserade och kommande utredningen som ska se över hur barns ställning i mål om vårdnad, boende och umgänge kan stärkas ytterligare. En av de frågor som utredningen ska överväga är införandet av rättsliga ombud, eller motsvarande stöd, för barn i vårdnadsmål.

Stockholm den 16 april 2025

Camilla Waltersson Grönvall